

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

Проект

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Історія та археологія

першого рівня вищої освіти

за спеціальністю 032 Історія та археологія

галузі знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено

Вченою радою Сумського державного
педагогічного університету

імені А.С. Макаренка

протокол № ___ від «__» _____ 2020 року,

Голова Вченої ради

Ректор _____ Ю.О. Лянной

Суми 2020 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми
Історія та археологія
першого рівня вищої освіти
за спеціальністю 032 Історія та археологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки
кваліфікація: бакалавр історії та археології. Історик, археолог

Освітня програма розглянута на засіданнях кафедри історії України та кафедри всесвітньої історії та методики навчання суспільних дисциплін Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2020 р.

Завідувач кафедри історії України _____ (Бугрій В.С.)
« ____ » _____ 2020 р.

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2020 р.

Завідувач кафедри всесвітньої історії,
міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін _____ (Михайличенко О.В.)
« ____ » _____ 2020 р.

Ухвалено науково-методичною комісією НН інституту історії та філософії

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2020 р.

Голова НМК НН історії та філософії _____ (Подрез Ю.В.)

Перший проректор _____ (Пшенична Л.В.)

Керівник Центру забезпечення якості вищої освіти _____ (Ячменик М.М.)

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма Історія та археологія підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки розроблена та внесена кафедрою історії України та кафедрою всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Програма буде впроваджуватися до розробки стандарту вищої освіти за відповідним рівнем вищої освіти з названої спеціальності.

Освітньо-професійна програма враховує вимоги Закону України «Про вищу освіту», Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341.

Голова проєктної групи (гарант освітньої програми):

ЖМАКА Віталій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України;

Члени проєктної групи у складі:

КАРАВАЙКО Дмитро Володимирович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України;

ОЛЩЬКИЙ В'ячеслав Олександрович, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України;

ГОРОБЕЦЬ Ігор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

ПІВЕНЬ Максим Максимович, здобувач вищої освіти студент I курсу (спеціальність 032) навчально-наукового інституту історії та філософії СумДПУ імені А. С. Макаренка,

Стейкхолдер

ОЛІЙНИК Юрій Олександрович, директор Державного архіву Сумської області

1. Профіль освітньо-професійної програми зі спеціальності 032 Історія та археологія

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка Навчально-науковий інститут історії та філософії
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Ступінь вищої освіти бакалавр Кваліфікація – Бакалавр історії та археології. Історик, археолог
Офіційна назва освітньої програми	Історія та археологія першого рівня вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 032 Історія та археологія галузь знань 03 Гуманітарні науки
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки (3 роки 10 місяців)
Наявність акредитації	Відсутня
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта, ОКР «Молодший спеціаліст»
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	Програма дійсна до введення в дію Стандарту вищої освіти зі спеціальності 032 Історія та археологія
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://www.sspu.sumy.ua
2 – Мета освітньої програми	
Забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців з історії та археології, які володіють базовими теоретико-методологічними знаннями, методами вивчення та інтерпретації історичного минулого, здатні застосовувати їх під час самостійної наукової діяльності, виконання завдань у сфері науки, дослідницької та інноваційної діяльності.	
3 - Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	галузь знань – 03 Гуманітарні науки спеціальність – 032 Історія та археологія
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна програма має академічну та прикладну орієнтацію, що спрямована на підготовку фахівців з історії та археології. Орієнтована на засвоєння студентами здобутків світової та вітчизняної історичної науки, сучасних методів видобування нового знання, його самостійну, творчу, фахову інтерпретацію.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Загальна освіта в галузі 03 Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія. Освітня програма є комбінацією загальної академічної освітньої спеціальної підготовки, що фокусується на більш глибокому розумінні спеціальності. Ключові слова: бакалавр, освіта, історія, археологія, історик.

Особливості програми	<p>Програма базується на сучасних нормативно-правових документах у сфері загальної та вищої освіти, сучасних уявленнях про історичну науку.</p> <p>Освітня програма містить перелік загальних і предметних компетентностей та нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання. Вона передбачає проведення археологічної, етнографічної, виробничої практики за профілем майбутньої професії. Є основою для навчання за ОПП підготовки магістра (другий рівень вищої освіти).</p> <p>Безперервні зміни в галузі освіти вимагають постійної корекції навчальних планів і навчальних дисциплін, тому склад вибіркового дисциплін програми періодично оновлюється, щодозволяє враховувати тенденції розвитку.</p>
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Бакалавр історії та археології може працювати в науковій, організаційно-управлінській та освітній галузях; в органах державної влади і місцевого самоврядування; в аналітично-інформаційних інституціях; у друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях; у соціальних і культурних закладах, громадських організаціях, партіях тощо.</p> <p>Відповідно до Національного класифікатора професій ДК 003:2010, зокрема, може працювати:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2443.2 – історик, консультант з питань історії; 2431.2 – архівіст, експерт з комплектування музейного та виставочного фонду, зберігач експонатів, зберігач фондів; 2441.1 – антрополог; 2442.2 – археограф, археолог, етнолог, палеограф;
Подальше навчання	Навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Освітній процес побудований на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної навчальної та дослідницької роботи з використанням елементів дистанційного навчання, виконання проектів, курсових робіт, навчання у процесі археологічної, етнографічної та виробничої практик.
Оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

	Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання студентів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми: поточний контроль, поетапний, підсумковий контроль; усні та письмові экзамени, практика, презентації, проєктна робота, підсумкова атестація тощо.
6 – Програмнікомпетентності	
Інтегральна компетентність	ІК 1. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК2. Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань та стратегій/способів мислення.</p> <p>ЗК3. Здатність раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час.</p> <p>ЗК4. Здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові судження від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім.</p> <p>ЗК5. Критичність та самокритичність мислення.</p> <p>ЗК6. Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.</p> <p>ЗК7. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.</p> <p>ЗК8. Здатність до публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.</p> <p>ЗК9. Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.</p> <p>ЗК10. Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.</p> <p>ЗК11. Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.</p> <p>ЗК12. Здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою та однією з іноземних мов із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях давні мови.</p>

<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<p>ФК1. Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.</p> <p>ФК2. Критичне усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.</p> <p>ФК3. Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.</p> <p>ФК4. Знання, вміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси.</p> <p>ФК5. Здатність виявляти і опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проектів.</p> <p>ФК6. Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення та опрацювання історичних і археологічних джерел, зокрема, інструментарій спеціальних історичних дисциплін, новітні комп'ютерні технології для пошуку та обробки історичних або пов'язаних із ними даних.</p> <p>ФК7. Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.</p> <p>ФК8. Усвідомлення особливостей розвитку людства у дописемний період його історії та володіння базовими принципами і навичками дослідження даного періоду на емпіричному й теоретичному рівнях.</p> <p>ФК9. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.</p> <p>ФК10. Вміння коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв; представити результати наукових досліджень в друкованій формі, проводити їх презентацію.</p> <p>ФК11. Здатність здійснювати відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів.</p> <p>ФК12. Знання правил археографічної, архівної та музейної роботи, принципів експонування артефактів і підготовки експозицій.</p>
<p>7 – Програмні результати навчання</p>	
	<p>ПРН1. Знає історичну, археологічну термінологію й наукову періодизацію історичних процесів.</p> <p>ПРН2. Знає та розуміє основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки.</p>

	ПРН3. Знає та розуміє історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем історії, археології.
	ПРН4. Уміє визначати мету, формулювати завдання та обирати шляхи їх виконання, структурувати й візуалізувати навчальний матеріал та результати наукових досліджень
	ПРН5. Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками.
	ПРН6. Уміє працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел.
	ПРН7. Уміє інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук для вирішення актуальних питань історії та археології під час проведення досліджень та викладання історії.
	ПРН8. Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.
	ПРН9. Уміє використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.
	ПРН10. Уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.
	ПРН11. Створює тексти та короткі описи (есе) на підставі історико-археологічної інформації, які можуть бути використані в журналістиці, в місцевих органах влади, музеях тощо.
	ПРН12. Творчо використовує теорії й досвід у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.
	ПРН13. Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.
	ПРН14. Характеризує об'єктивно й неупереджено історичні події та події різних історичних періодів.
	ПРН15. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Освітньо-професійну програму Історія та археологія забезпечують науково-педагогічні працівники, які мають відповідну кваліфікацію, стаж роботи, і відповідають вимогам, що визначені чинними ліцензійними умовами.
Матеріально-технічне забезпечення	Приміщення для проведення навчальних занять повинні відповідати санітарним нормам та вимогам правил пожежної безпеки. Наявність матеріально-технічної бази, що забезпечує проведення всіх видів лабораторної, практичної,

	<p>дисциплінарної та міждисциплінарної підготовки та науково-дослідної роботи студентів.</p> <p>Забезпеченість навчальними приміщеннями, комп'ютерними робочими місцями, мультимедійним обладнанням, лабораторіями, устаткуванням, необхідним для виконання навчального плану.</p> <p>Для проведення практичних робіт, інформаційного пошуку та обробки результатів наявність спеціалізованих комп'ютерних класів з доступом до інтернет-мережі.</p> <p>Наявність іншої інфраструктури відповідно до вимог ліцензійних умов.</p>
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<p>Наявність навчально-методичного забезпечення, що включає:</p> <p>Робочі програми усіх навчальних дисциплін; програми практик; дидактичні матеріали для практичних та лабораторних занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін; методичні рекомендації з практик, методичні рекомендації щодо написання курсових робіт.</p> <p>Інформаційне забезпечення:</p> <p>Наявність навчальної, наукової, науково-методичної літератури, фахових періодичних видань у бібліотеці (у тому числі в електронному вигляді), доступу до баз даних періодичних наукових видань англійською мовою; офіційного веб-сайту навчального закладу.</p>
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	
Міжнародна кредитна мобільність	
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	<p>Підготовка іноземних громадян здійснюється відповідно до чинного законодавства України, освітніх стандартів, базується на загальній середній освіті іноземних громадян за національними освітніми стандартами і має самостійний завершений характер.</p>

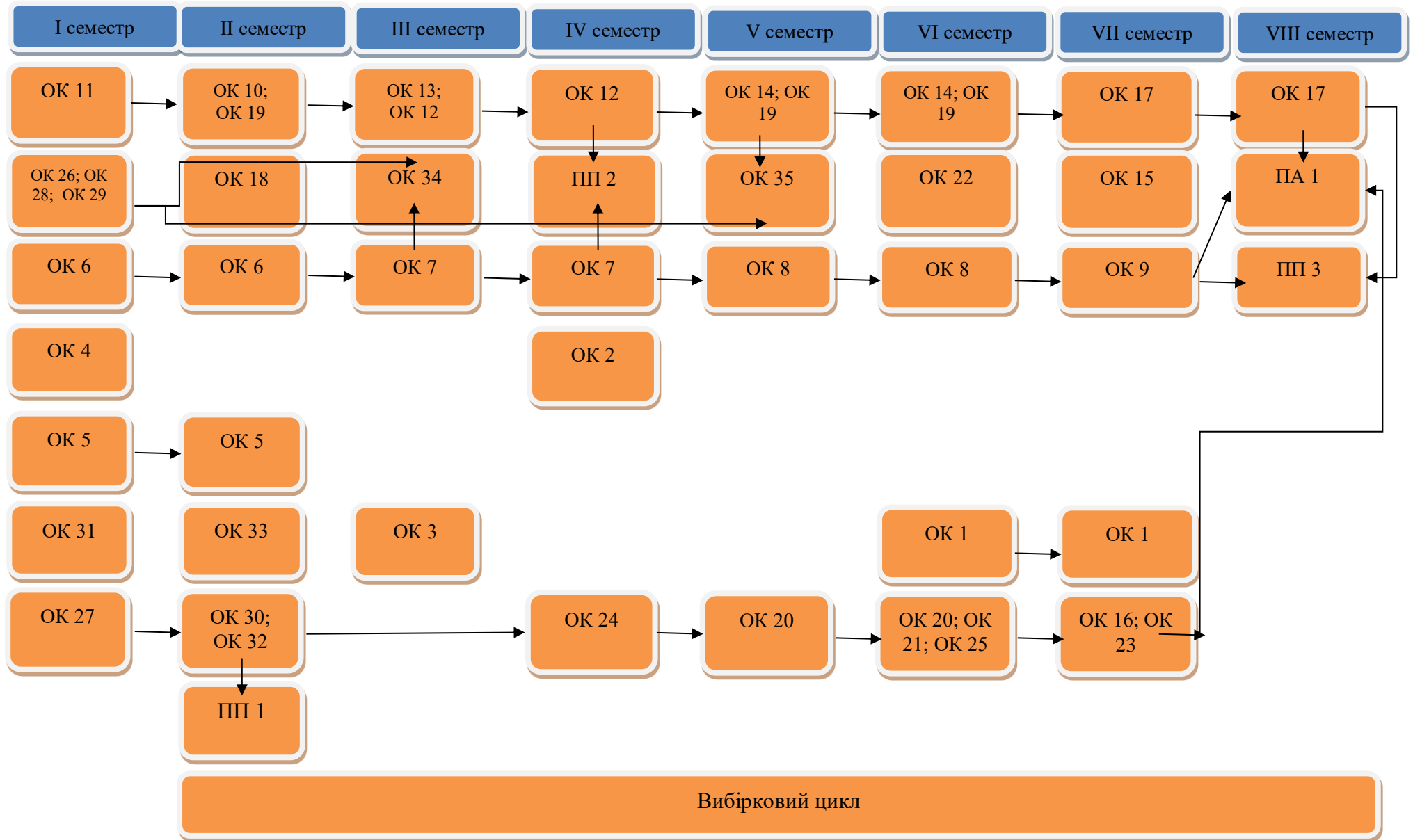
2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонентів ОПП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проєкти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1. Обов'язкові компоненти ОП			
1.1 Цикл загальної підготовки			
ОК 1.	Іноземна мова	7	залік
ОК 2.	Філософія	3	залік
ОК 3.	Українська мова (за проф. спрямуванням)	4	екзамен
ОК 4.	ІКТ	3	залік
ОК 5.	Фізичне виховання	4	залік
Разом:		21	
1.2. Цикл професійної підготовки			
ОК 6.	Давня історія України	11	екзамен
ОК 7.	Середньовічна та ранньомодерна історія України	10	екзамен
ОК 8.	Модерна історія України	10	екзамен
ОК 9.	Новітня історія України	5	екзамен
ОК 10.	Історія античності	6	екзамен
ОК 11.	Історія Стародавнього Сходу	5	залік
ОК 12.	Історія середніх віків	9	залік, екзамен
ОК 13.	Історія середньовічного Сходу	3	залік
ОК 14.	Нова історія країн Європи та Америки	10	екзамен
ОК 15.	Україна в міжнародних відносинах в період модерної історії	3	залік
ОК 16.	Експериментальна археологія	3	залік
ОК 17.	Новітня історія країн Європи та Америки	7,5	екзамен
ОК 18.	Історія релігії в Україні	3	залік
ОК 19.	Історія Центральної і Східної Європи	8	залік
ОК 20.	Охорона археологічних пам'яток	3	залік
ОК 21.	Методи природничих наук в археології	3	залік
ОК 22.	Європейська інтеграція	3	залік
ОК 23.	Підводна археологія	3	залік
ОК 24.	Теорія і практика археології	3	залік
ОК 25.	Сакральна археологія	3	залік
ОК 26.	Генеалогія	3	залік
ОК 27.	Археологія	4	залік
ОК 28.	Основи наукових досліджень	3	залік
ОК 29.	Допоміжні історичні дисципліни	3	залік
ОК 30.	Методика польових, археологічних досліджень	3	залік
ОК 31.	Латинська мова	3	залік
ОК 32.	Археологія Сумщини	3	залік
ОК 33.	Давньоруська мова	3	залік
ОК 34.	Курсова робота з історії України	3	залік
ОК 35.	Курсова робота з всесвітньої історії	3	залік
Разом:		142,5	

Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		163,5	
2. Вибірковий цикл ОП			
Загальний обсяг вибірових компонентів:		60	
3. Практична підготовка			
ПП 1.	Археологічна практика	3	залік
ПП 2.	Етнографічна практика	3	залік
ПП 3.	Науково-дослідна практика	9	залік
Загальний обсяг компонентів практичної підготовки:		15	
4. Підсумкова атестація			
ПА 1.	Комплексний кваліфікаційний екзамен за фахом.	1,5	екзамен
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.2 Структурно-логічна схема ОП

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньо-професійної програми Історія та археологія спеціальності 032 Історія та археологія проводиться у формі підсумкового екзамену з історії та археології і завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня Бакалавра із присвоєнням кваліфікації: Бакалавр історії та археології. Історик, археолог.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

